

Integreringsstrategi for Rogaland

Integreringsstrategi

Fylkeskommunene har gjennom regionreform og ny integreringslov fått nye oppgaver og utvidet ansvar på integreringsfeltet. Integreringsstrategien gir retning for dette arbeidet innenfor følgende innsatsområder:

- bosetting
- utdanning og kvalifisering
- arbeid
- hverdagsintegrering
- retten til å leve et fritt liv

Strategien ble vedtatt i fylkestinget i Rogaland 15. desember 2021.

Innholdsfortegnelse

1 Hvorfor – bakgrunn for strategien

1.1 Bakgrunn

1.2 Nasjonale og regionale føringer

2 Hva er integrering?

2.1 Begrepsavklaringer

2.2 Innvandring og demografi i Rogaland

3 Medvirkning og kommunikasjon

4 Hva vil vi – visjon og mål

5 Hvordan skal vi få det til - innsatsområder & hovedgrep

5.1 Bosetting

5.2 Utdanning og kvalifisering

5.3 Arbeid

5.4 Hverdagsintegrering

5.5 Retten til å leve et fritt liv

6 Organisering og samarbeid

1 Hvorfor – bakgrunn for strategien

1.1 Bakgrunn

I likhet med Norge for øvrig blir Rogaland stadig mer mangfoldig; over 17 % av fylkets befolkning har minoritetsbakgrunn. Kun Viken og Oslo har flere innbyggere med minoritetsbakgrunn enn Rogaland.

Fra 01.01.2020 ble det regionale integreringsansvaret overført til fylkeskommunene som følge av regionreformen. Overføring av oppgavene ble detaljert omtalt i [Stortingsmelding nr. 6 2018-2019 \(Oppgaver til nye regioner\)](#), og fra 01.01.2021 ble ansvaret hjemlet i [Integreringsloven \(Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid\)](#).

Hensikten med en integreringsstrategi er å få et styringsverktøy for folkevalgte, et arbeidsverktøy for ansatte i fylkeskommunen og en forventningsavklaring når det gjelder fylkeskommunens ansvar og oppgaver.

Strategien innledes med hvilke føringer som ligger til grunn for utarbeidelse av denne integreringsstrategien, begrepsavklaring og prosess. Kapittel 4 viser Rogaland fylkeskommunes visjon og mål for arbeidet med integrering. Videre vil vi i kapittel 5 redegjøre for viktige innsatsområder og foreslå mål og hovedgrep for å imøtekomme disse. Kapittel 6 handler om organisering av integreringsoppgavene og hvordan fylkeskommunen i samarbeid med kommuner, sektormyndigheter og andre relevante samarbeidspartnere kan ivareta det regionale integreringsansvaret.

Utdypende informasjon og kunnskapsgrunnlag ligger i et eget dokument, se *Kunnskapsgrunnlag for integrering i Rogaland*.

Visjon og mål for denne strategien viser til at kompetanse, samarbeid og helhetlig tilnærming er viktig for å få til et godt integreringsarbeid. Strategien skal være et verktøy for hvordan integreringsarbeid kan innlemmes i de ulike fagområder i fylkeskommunen. Vi skal vektlegge kunnskapsgrunnlag i planleggingen og bruke virkemidlene våre der vi oppnår størst effekt.

1.2 Nasjonale og regionale føringer

Regjeringens integreringsstrategi

I 2018 lanserte regjeringen sin integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#). Strategien hviler på fire pilarer: utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve et fritt liv. Ved siden av å satse på utdanning legger strategien vekt på at innvandreres kompetanse i større grad må samsvare med regionale arbeidskraftbehov.

Regionreform

Regjeringens integreringsstrategi ble fulgt opp i [Stortingsmelding nr. 6 2018-2019 \(Oppgaver til nye regioner\)](#), hvor departementet blant annet uttalte: «Fylkeskommunene kan i større grad bidra til at flyktninger og innvandrere kvalifiseres til å møte regionale behov for arbeidskraft. Dette vil bidra til en bedre og mer bærekraftig integreringspolitikk.» (s. 55)

Fra 1. januar 2020 overtok Rogaland fylkeskommune seks oppgaver fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Disse oppgavene var bosetting-kapasitetsstyring, oppfølging av kommuner i deres kvalifiseringsarbeid, arbeid mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap, frivillighet og samfunnsdeltakelse, samarbeid med sektormyndigheter på integreringsfeltet og tilskuddene Jobbsjansen del B, mentor- og traineeordninger og etablereropplæring for innvandrere. Oppgavene skulle løses i fylkeskommunal sammenheng.

Ny lov om integrering

I [integreringsloven](#), som trådte i kraft 01.01.2021, lovfestes fylkeskommunens ansvar for det regionale integreringsarbeidet. Loven pålegger også fylkeskommunen spesifikke oppgaver knyttet til planer for kvalifisering, bosetting, karriereveiledning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Nye regionale integreringsoppgaver

Det ble gjort rede for nye regionale integreringsoppgaver i Fylkestinget 08.12.2020 (PS 0150/20). Samme sak belyste behovet for en regional integreringsstrategi i partnerskap med samarbeidspartnere. I saken står det blant annet: «Fylkeskommunens verktøy for politikktutforming er regional planlegging, og det kan være mye potensial i å se integreringsoppgavene inn i de store samfunnsutfordringene – og løsninger gjennom regionalt samarbeid og regional tverrsektoriell tiltaksbygging».

Fylkeskommunen ivaretar allerede oppgaver på integreringsområdet, og strategien kan binde dette sammen med nye ansvarsoppgaver etter regionreform og ny lov om integrering.

Gjeldende planer og strategier

Å bidra til et inkluderende samfunn med høy livskvalitet for alle i hele Rogaland er en gjennomgående prioritering i Rogaland fylkeskommunes oppdrag som regional samfunnsutvikler. Godt integreringsarbeid er en forutsetning for å møte flere samfunnsutfordringer, særlig knyttet til sosial og økonomisk bærekraft.

Det må tilstrebes at integreringsarbeidet ikke skjer ved siden av tjenester og tilbud på det enkelte arbeidsområde, og det blir derfor viktig å se strategien i sammenheng med andre fylkeskommunale planer. Strategien vil kobles til annet regionalt planarbeid der integreringsperspektivet hører naturlig hjemme, og i kunnskapsgrunnlaget vil det være henvisning til blant annet regionale utviklingstrekk i Rogaland, folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 og kvalitetsmelding for videregående opplæring.

Strategien skal identifisere innsatsområder og bidra til helhetlig og koordinert innsats på feltet. Fylkeskommunens regionale integreringsansvar kan knyttes til utviklingsmål 3 (Helsefremmende og inkluderende samfunn) i *Utviklingsplan for Rogaland*. Innsatsområder for å oppnå dette er å redusere sosiale ulikheter i helse og samfunnsdeltakelse, øke gjennomføring i videregående opplæring og styrke demokratisk deltakelse, mangfold og medborgerskap.

Integreringslovens § 4 pålegger fylkeskommunene å utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere. Planene kan i henhold til forarbeidene til integreringsloven, Prop. 89 L (2019-2020), «inngå i fylkeskommunens regionale strategiske kompetanseplaner, som beskrevet i Meld. St. 6 (2018–2019) punkt 8.3.3.». I Rogaland vil planene inngå i *Regionalplan for kompetanse*. Integreringsstrategien kan sammen med *Kunnskapsgrunnlag for integrering i Rogaland* danne et viktig grunnlag for å definere tiltak for å kvalifisere innvandrere til å møte regionale arbeidskraftbehov og fremheve hvilken opplæring de trenger for å møte slike behov.

2 Hva er integrering?

Begrepene «integrering» og «inkludering» blir ofte brukt om hverandre. Generelt kan vi si at integrering betyr innlemmelse av innvandrere i majoritetssamfunnet. Inkludering har som oftest en bredere tilnærming og handler om å skape et rom der alle har like muligheter og plikter til å bidra og delta i samfunnet.

Et solid kunnskapsgrunnlag om personer med innvandrerbakgrunn i fylket er avgjørende for å tilrettelegge og spisse fylkeskommunens innsats på integreringsfeltet. På denne måten kan vi bidra i utviklingen av et fylke som er godt å leve, arbeide og bo i for alle.

Innvandrere er en mangfoldig gruppe. Vi ønsker å se bredt på målgruppen i integreringsstrategien for Rogaland. *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid* (integreringsloven) viser til både asylsøkere og innvandrere, noe som bl.a. omfatter arbeidsinnvandrere og deres nærmeste familie, utover flyktninger og andre med beskyttelsesbehov. Vi vil også se nærmere på norskfødte med innvandrerforeldre.

Vi ønsker å se på ulike grupper innvandrere fordi de ikke er en homogen gruppe. De har ikke bare ulik etnisk og kulturell bakgrunn, men de har også kommet til Norge og Rogaland av ulike grunner. Disse forskjellene kan ofte bli synlige i målinger av for eksempel levevilkår, samfunnsdeltakelse eller helse.

2.1 Begrepsavklaringer

I et mangfoldig samfunn som det norske, møter man gjerne på flere begreper i omtale eller beskrivelse av mangfold/inkludering. Disse er ofte ikke presise nok, og de brukes ofte feilaktig. Her kommer en ikke-uttømmende liste med definisjoner av kjente «gjengangere»:

Arbeidsinnvandrer

En arbeidsinnvandrer er en person som har lovlig opphold i Norge for å jobbe. Statsborgere fra EU/EØS/EFTA-land kan bo i Norge og arbeide uten å søke om oppholdstillatelse, men må registrere seg hos politiet for opphold på over tre måneder. Personer fra de andre nordiske landene behøver verken oppholdstillatelse eller å registrere seg hos politiet. Arbeidsinnvandring skjer også fra land utenfor EØS-området, blant annet for en del typer av korte arbeidsforhold/oppdrag (imdi.no).

Asyl

Asyl er en status som gis til flyktninger som med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Asylstatus gis av staten ved UDI, enten etter behandling av en asylsøknad eller ved at en person hentes til Norge, for eksempel fra en flyktningleir. Asylstatusen innebærer blant annet beskyttelse mot å bli sendt tilbake til området der asylanten har grunn til å frykte forfølgelse. Asylstatus gir også visse rettigheter, som medlemskap i folketrygden (imdi.no).

Asylsøker

En asylsøker er en person som søker om asylstatus og beskyttelse som flyktning. Personen er kun asylsøker inntil søknaden deres er avgjort av UDI (imdi.no).

Familieinnvandring

Familieinnvandring er en fellesbetegnelse på utenlandske personer som får opphold i Norge fordi de enten har familie som bor lovlig i Norge, eller de er gift med en norsk statsborger. Familieinnvandring blir først og fremst gitt til nære familiemedlemmer som ektefeller, registrerte partnere, samboere i minimum to år og barn under 18 år. For å få innvilget familieinnvandring stilles det som hovedregel krav om at den som allerede bor i Norge skal kunne forsørge de som kommer (imdi.no).

Flyktning

En flyktning er en person som har fått asylstatus eller annen som har fått opphold etter FNs flyktningkonvensjon. I Norge gis begge disse gruppene flyktningstatus, med de rettighetene som følger med (imdi.no).

Integrering

Integrering er i dagligforståelsen en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet (snl.no).

Inkludering

Inkludering handler om å skape et rom der alle har like muligheter og plikter til å bidra og delta i samfunnet.

Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet er et opplæringsprogram for flyktninger og familiegjenforente med flyktninger. I hovedsak består programmet av fagene norsk og samfunnskunnskap, samt arbeidspraksis eller andre tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet. Målet er at deltakerne skal lettere bli økonomisk selvstendige og kunne delta i arbeids- og samfunnsliv (imdi.no).

Innvandrere

En innvandrere er en person som har opphold og bor i Norge, men er født i utlandet av utenlandskfødte foreldre (imdi.no).

Norskfødte med innvandrereforeldre

Norskfødte med innvandrereforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er innvandrere

Oppholdstillatelse

En oppholdstillatelse er en tillatelse til å oppholde seg i Norge utover tre måneder. Borgere av EU-land trenger ikke en slik tillatelse, men må registrere seg hos politiet om de skal være i landet lenger enn tre måneder. Borgere fra de nordiske landene trenger ikke registrere seg. Borgere fra land utenfor EU må enten søke om oppholdstillatelse dersom de skal være lenger enn tre måneder, og besøksvisum dersom de skal være kortere (imdi.no).

Opphold på humanitært grunnlag

Hvis en person får oppholdstillatelse i Norge på grunn av sterke menneskelige hensyn eller fordi han eller hun har særlig tilknytning til Norge, kalles dette ofte oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. En flyktning som har fått en slik oppholdstillatelse har de samme rettighetene til bosetting og introduksjonsprogram som en flyktning med asylstatus. De har imidlertid ikke de samme rettighetene som personer med asyl i forhold til medlemskap i folketrygden (imdi.no).

Rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Rett til opplæring betyr i denne sammenheng at den enkelte har rett til gratis opplæring etter læreplanen fastsatt av Kompetanse Norge. Denne retten faller bort dersom man ikke har gjennomført opplæringen innen de fristene som gjelder. Etter at fristen har utløpt, kan kommunen ta betalt for opplæringen.

Plikt til opplæring viser til at man må ha gjennomført opplæringen og bestå prøver på et visst nivå for å kunne få permanent opphold og statsborgerskap senere (imdi.no).

Statsborgerskap

Statsborgerskap er et rettslig bånd mellom en person og stat. Å være statsborger i et land innebærer at man har visse rettigheter og plikter som følger av lovgivningen i det enkelte land. Fra og med 1. januar 2020 er det tillatt å ha ett eller flere statsborgerskap i tillegg til det norske.

2.2 Innvandring og demografi i Rogaland

Kunnskapsgrunnlag for integrering i Rogaland gir utfyllende informasjon om hvem som bor i fylket og hvilke nasjonaliteter/gruppesammensetninger som kjennetegner demografien i Rogaland. Denne informasjonen er viktig bakgrunnskunnskap for integreringsarbeidet.

Tradisjonelt har arbeidsmarkedet i Rogaland tiltrukket seg arbeidsinnvandrere. Helt siden 1971, da Stavanger ble oljehovedstad, har utenlandsk arbeidskraft blitt stadig mer vanlig. Stavanger og Rogaland har en stor andel vestlige innvandrere, og av disse kommer flest fra Tyskland (2675) og Storbritannia (2480).

Med utvidelsen av EU i 2004 kom det flere polakker og litauere til Rogaland, siden EØS-borgere har rett til fri bevegelse etter EØS-regelverket. De største innvandrergroppene i Rogaland kommer nå fra Polen (11630) og Litauen (4545).

I Rogaland bor det også flyktninger, dvs. innvandrere med fluktbakgrunn. Disse utgjør 3,7 prosent, mens arbeidsinnvandrere står for 15,3 prosent av totalbefolkningen.

3 Medvirkning og kommunikasjon

Intern involvering

I løpet av prosessen har vi informert om strategien i ledergrupper, avdelingsmøter, seksjonsmøter og faggrupper. Strategien var blant annet tema på samling om integreringsloven i mai 2021, der målgruppen var ansatte i fylkeskommunen. Våren 2021 ble det opprettet en tverrsektoriell arbeidsgruppe som består av representanter fra opplæringsavdelingen, kultur- og næringsavdelingen og plan-, miljø- og samfunnsavdelingen. Arbeidsgruppen og andre medarbeidere i fylkeskommunen har bidratt med kunnskapsgrunnlag og innspill til mål og hovedgrep innenfor de ulike fagområdene.

Ekstern involvering

Integreringsrådgiverne har tett dialog og jevnlig kontakt med aktuelle tjenesteområder i kommunene. I forkant av arbeidet med integreringsstrategien tok vi kontakt med våre samarbeidspartnere for å få informasjon om hva som finnes av kommunale planer for integrering og inkludering. Vi har informert om strategien på ulike arenaer i løpet av våren/høsten 2021, blant annet i faste møter med sektormyndigheter, samlinger om integreringsloven, møte med kommunaldirektørutvalget og fylkesstyret i KS samt på inkluderingsdager for kommuner og frivillige organisasjoner og i andre fora der vi har vært invitert inn. Innspill som har kommet inn i forbindelse med disse møtene er tatt med inn i arbeidsgruppen.

Underveis i prosessen har mål og hovedgrep blitt presentert for et utvalg samarbeidspartnere for å få tilbakemelding på om de vil fungere etter hensikten. I kontakt med kommuner er det lagt vekt på å få innspill fra kommuner av ulik størrelse og i ulike regioner.

4 Hva vil vi – visjon og mål

Rogaland fylkeskommunes visjon om bærekraftig utvikling og sterke fellesskap i hele Rogaland legges til grunn for integreringsstrategien.

For å oppnå sosial og økonomisk bærekraft er samfunnet avhengig av en velfungerende integreringspolitikk. Vi må skape arbeid, gi tilgang til utdanning og øke livskvaliteten til alle innbyggere i Rogaland. For å skape sterke fellesskap må vi legge til rette for inkludering, tillit og toleranse for ulike meninger. Vi må utjevne sosiale forskjeller og sikre medborgerskap.

Hovedmålet med integreringsarbeidet er økt livskvalitet, integrering og deltakelse i arbeids- og samfunnsliv for innvandrere i hele Rogaland.

Følgende overordnede mål gjelder for alle innsatsområdene som er beskrevet under:

Kompetanse

Rogaland har et opplæring- og kompetansetilbud i fylket som tar høyde for et stadig mer mangfoldig samfunn.

Samarbeid

Rogaland har et velfungerende regionalt samarbeid om integreringsarbeidet på tvers av sektorer.

Helhetlig tilnærming

Fylkeskommunen har en samordnet og koordinert tilnærming til det regionale integreringsarbeidet.

5 Hvordan skal vi få det til - innsatsområder & hovedgrep

Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i innsatsområder fra regjeringens integreringsstrategi, og vi vil knytte kunnskapsgrunnlag, mål og hovedgrep til temaene utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve et fritt liv.

Denne inndelingen samsvarer med rapportene [Indikatorer for integrering 2021](#) der IMDi presenterer tilgjengelig kunnskap om integrering i Norge basert på en rekke utvalgte indikatorer knyttet til innsatsområdene i regjeringens integreringsstrategi. Rapportene konkluderer med at det er et vedvarende gap mellom majoritetsbefolkningen og innvandrere når det gjelder utdanningsnivå, levekår og samfunnsdeltakelse. Det ser imidlertid ut til at økt botid gjør at sysselsettingsgrad og inntekt blant innvandrere blir høyere.

I tillegg til de fire nasjonale innsatsområdene vil vi løfte fram bosetting. Bosetting er som nevnt en av oppgavene som ble overført fra staten til fylkeskommunen som følge av regionreformen. I tillegg ble ansvaret lovfestet i integreringsloven. Lovens § 4 fastslår følgende: «Fylkeskommunen skal anbefale hvor mange flykninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.» Oppgaven krever inngående kjennskap til kommunenes bosettingskapasitet og integreringsarbeid. Dette kan bare sikres gjennom kontinuerlig dialog og tett kontakt med kommunene.

Vi vil under hvert innsatsområde beskrive status for integrering i Rogaland og si noe om hva vi i fylkeskommunen gjør innen det aktuelle området. Vi vil videre definere noen mål og hovedgrep for videre arbeid og knytte disse til oppgavene som ble overført gjennom regionreformen og fylkeskommunens ansvar etter integreringsloven.

5.1 Bosetting

Foto: Unsplash.com

Bosetting

Arbeidet med bosetting av flyktninger i kommunene er nedfelt i en samarbeidsavtale mellom Kunnskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og KS. Nåværende avtale gjelder ut 2021.

Selv om bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, er det avgjørende at staten og kommunesektoren i felleskap er enige om premisser rundt bosetting og integrering av mennesker med fluktbakgrunn. Kunnskapsdepartementet har til nå hatt det overordnede ansvaret for å utforme statens integreringspolitikk. De har koordinert samarbeidsavtalen og oppnevnt Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger og etablering og nedlegging av asylmottak og samt omsorgssentra. Fra oktober 2021 vil dette ansvaret ligge hos Arbeids- og sosialdepartementet.

Staten anmoder utvalgte kommuner i alle fylker om bosetting av flyktninger for kommende år, blant annet etter anbefaling fra fylkeskommunen og KS. Kommunestyret i disse kommunene svarer staten om de er villige til å ta på seg oppgaven, og i hvilket omfang. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommuner.

Bosettingstall

Av Rogalands 23 kommuner blir trolig 17 forespurt om bosetting for 2022. Rogaland skal bosette 10,6 % av estimatet på 5770 personer fordelt på hele landet. I fjor ble Rogaland anmodet om å bosette 526 personer, og i 2019 var tallet 457. Bosetting av flyktninger er ofte knyttet til usikkerhet og kan være krevende for kommunene. Tallet på ankomster av flyktninger varierer fra år til år. Anmodninger kommer sent på året og skaper utfordringer i budsjettplanleggingen.

«Hele kommunen bosetter»

En innstilling om at «hele kommunen bosetter» handler om godt tverretattlig samarbeid og tillitsbasert forhold til de folkevalgte. På denne måten blir flyktninger raskere og bedre kjent med både lokalsamfunnet og det kommunale tjenestetilbudet. Dersom kommunen plasserer flyktningtjenesten til en bestemt etat uten å vie den oppmerksomhet, vil de gode synergiene neppe oppstår. Kommunene i Rogaland har valgt ulik organisering i arbeidet med å bosette og kvalifisere flyktninger, og det er stor variasjon når det gjelder hvorvidt «hele kommunen» er involvert.

Hva gjør vi i fylkeskommunen?

Fylkeskommunen kjenner godt til utfordringer i bosettingsprosessen og har en dialog med IMDi og kommunene for å kunne skape mest mulig forutsigbarhet. Fylkeskommunen etterstreber å ha inngående kjennskap til integrerings- og bosettingsarbeidet i Rogalands kommunene. Dette er en forutsetning for at fylkeskommunen skal være en relevant aktør i bosettingsarbeidet. Rogaland fylkeskommune deltar i et interregionalt fagnettverk for bosetting.

Mål

Fylkeskommunen skal ha solide og oppdaterte kunnskaper om kommunenes arbeid innen bosetting, kvalifisering og integrering av flyktninger.

Hovedgrep

- Være oppdatert på integreringsarbeidet i kommunene for å kunne anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune
- Ha kontinuerlig dialog med bosettingskommuner og kommuner som er aktuelle for bosetting
- Samarbeide med KS/IMDi med henblikk på å hjelpe staten til å fatte kvalifiserte anmodninger
- "Hele kommunen bosetter" - bevisstgjøre kommunene på behovet for integreringskompetanse i alle ledd i kommunale tjenesteområder

5.2 Utdanning og kvalifisering

Satsing på kunnskap, kompetanse og kvalifisering er det viktigste grepet i regjeringens integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#):

«Kunnskap, utdanning og norskferdigheter er det viktigste grunnlaget for å komme i arbeid og for å skape et godt liv. Kunnskap gir innsikt og forståelse for samfunnet. Kunnskap og gode norskferdigheter er en forutsetning for å bli kjent med det norske samfunnet, mestre hverdagslivet, bli uavhengig og etablere tillit og tilhørighet.»

Arbeidsgivere stiller i stadig større grad krav til formelle kvalifikasjoner, og et hovedmål for regjeringen er økt arbeidsdeltakelse blant innvandrere gjennom bedre kvalifisering og utdanning. Kommunene har hovedansvaret for grunnleggende kvalifisering av barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn, og der legges grunnlaget for videregående opplæring, høyere studier og tilknytning til arbeidsliv. Fylkeskommunen har gjennom [integreringslovens § 4](#) fått et konkret ansvar for å utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere. Et godt og solid kunnskapsgrunnlag om utdanning og kvalifisering i Rogaland blir et viktig verktøy for å kunne ivareta dette lovpålagte ansvaret.

Utdanningsbakgrunn

Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 viser at innvandrerne er overrepresentert både blant de som kun har grunnskole og blant de som har høyere utdanning som høyeste utdanningsnivå, mens andelen med videregående som høyeste fullførte utdanning er lavere enn blant befolkningen for øvrig. Vi ser imidlertid at andelen innvandrere som deltar i videregående opplæring i Rogaland har økt jevnt siden 2014, mens andelen har holdt seg noenlunde stabil blant befolkningen for øvrig.

Barnehage og grunnskole

Barnehagen er en viktig arena for integrering og språklæring, og tall fra SSB viser at andelen minoritetsspråklige

barn i barnehage er noe mindre i Rogaland enn i de andre fylkene. Forskjellen mellom minoritetsspråklige barn og andre barn har heller ikke utjevnet seg i samme grad i Rogaland som i resten av landet. I Rogaland har innvandrere som i resten av landet vesentlig færre grunnskolepoeng enn den øvrige befolkningen, men de siste årene har det generelt vært en klar økning i grunnskolepoeng. Dette gjelder også innvandrere, og forskjellen mellom innvandrere og øvrig befolkning er noe mindre i 2020 enn i 2014.

Introduksjonsprogram og kommunal voksenopplæring

Det er stor variasjon mellom kommunene i Rogaland når det gjelder innhold og organisering av introduksjonsprogram og kommunal voksenopplæring. Tall fra IMDi, SSB og Kompetanse Norge (HK-dir) viser imidlertid at verken kommunestørrelse eller organisering ser ut til å ha stor betydning for kommunenes resultater i introduksjonsprogrammet eller på nasjonale norskprøver, men at det er mindre variasjoner i resultatene fra de største kommunene enn i mindre kommuner.

Hva gjør vi i fylkeskommunen?

Rogaland er best i landet både på gjennomføring av videregående opplæring og andel søkere med godkjent lærekontrakt. Det er likevel en større andel innvandrere som ikke fullfører enn befolkningen for øvrig, og det er innvandrere som har størst utfordringer med å få lære plass. Karakterer fra grunnskolen og sosioøkonomisk bakgrunn trekkes ofte fram som årsaker til manglende fullføring, og Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 bekrefter at innvandrere er spesielt utsatt på disse områdene.

For minoritetsspråklig ungdom har fylkeskommunen forberedende tilbud før oppstart i ordinær videregående opplæring, og det gis særskilt språkopplæring for de som har behov. For voksne over 25 år er opplæringstilbudet tilpasset, og det pågår en organisasjonsutviklingsprosess der både integreringsloven, fullføringsreform, forslag til ny opplæringslov og andre nasjonale føringer er ivaretatt. Ved karrieresenteret er det som følge av ny lovpålagt oppgave etter integreringsloven ansatt nye rådgivere med særskilt integreringsansvar.

Rogaland fylkeskommune har etter regionreformen og integreringslovens § 4 fått et regionalt integreringsansvar og har tett dialog med tjenesteledere i kommunene. Ved behov bidrar fylkeskommunen med veiledning, kompetanseutvikling og nettverksbygging knyttet til kvalifiseringsarbeidet. Integreringsrådgiverne deltar i et interregionalt fagnettverk for kvalifisering.

Mål

Fylkeskommunen bidrar til at innvandrere får gode norskkunnskaper og formelle kvalifikasjoner som kan gi økt deltakelse i arbeidslivet, gjennom likeverdige utdanningsløp for alle, uavhengig av opprinnelsesland, skolebakgrunn og bosted i fylket.

Hovedgrep

- Utarbeide planer for kvalifisering som ivaretar innvandreres behov og muligheter
- Understøtte kommunenes kvalifiseringsarbeid gjennom nettverksbygging, veiledning og kompetanseheving ved behov
- Gjennomføre og videreutvikle karriereveiledningstilbudet og bidra til å styrke kvalitet i karriereveiledningstilbud for unge og voksne innvandrere og flyktninger innen alle livsfaser

- Styrke videregående skolars muligheter til å tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringslovens § 4, gjennom ordinære læreplaner eller gjennom tilpassede læreplaner og særskilt språkopplæring
- Utvikle og utvide forberedende tilbud og kombinasjonsløp som gir både ungdom og voksne mulighet til å kombinere språk og fag, grunnskole og videregående, skolegang og praksis
- Øke innvandreres muligheter til å få læreplasser gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid, tverrsektorielt samarbeid samt språkstøtte og tettere oppfølging på læreplassen

5.3 Arbeid

I regjeringens integreringsstrategi er større deltakelse i samfunns- og arbeidsliv definert som et mål for integreringsarbeidet. Dette kommer også fram i integreringslovens formål:

«Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet.»

Varig tilknytning til arbeidslivet er et langsiktig mål, men arbeidslivet er også en svært viktig integreringsarena på veien mot økonomisk selvstendighet. Kunnskap om innvandrernes yrkesdeltakelse i Rogaland kan dermed også si noe om integrering generelt.

Arbeidsmarked

Innvandrerens muligheter på arbeidsmarkedet er knyttet til næringsstruktur og arbeidsmarked i Rogaland generelt. Fylkestinget vedtok i 2020 en ny Nærings- og innovasjonsstrategi med fire satsingsområder som har regionale fortrinn i Rogaland (ren energi og maritim framtid, reiseliv og opplevelser, mat og smarte samfunn), og som ligger til grunn for fylkeskommunens prioriteringer i årene framover også når det gjelder inkludering av innvandrere til arbeidslivet.

Sysselsetting

Det er i innvandrerguppen som helhet i Rogaland lavere sysselsetting enn i befolkningen for øvrig, men det er store variasjoner avhengig av landbakgrunn og innvandringsårsak. Årsaken til lavere sysselsetting blant noen grupper innvandrere kan skyldes svake norskferdigheter og at mange mangler den kompetansen det norske arbeidslivet etterspør. Ifølge NAV er innvandrere overrepresentert blant de som har gått arbeidsledige lenge.

Inntektsnivå

Inntektsnivået blant innvandrere er generelt lavere enn i øvrig befolkning. Forskjellen i gjennomsnittslønn har vært relativt stabil de siste årene, selv om begge gruppene har hatt en positiv lønnsutvikling. Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 viser at det er grunn til å tro at innvandrere generelt opplever å ha en vanskeligere økonomisk situasjon enn den øvrige befolkning og at dette kan ha sammenheng med sysselsettingsgrad og lønnsnivå.

Tiltak og virkemidler

Arbeidslivet i Rogaland er gode på å tilby lære- og praksisplasser, men blant de som ikke får tilgang til disse er innvandrere overrepresentert. Ofte skyldes dette manglende språkferdigheter, og NAV Rogaland legger til rette for at arbeidssøkere får mulighet til å øke norskferdighetene sine, for å styrke sine muligheter på arbeidsmarkedet. NAV har også en rekke andre tiltak rettet mot denne målgruppen.

Hva gjør vi i fylkeskommunen?

Rogaland fylkeskommune har fra 2020 fått overført to tilskuddsordninger fra IMDI (tilskudd til etablereropplæring for innvandrere og tilskudd til mentor- og traineeordninger). Næringsseksjonen forvalter disse tilskuddsordningene som en del av sin tilskuddsportefølje. Etablerertjenesten Skape tilbyr etablereropplæring til alle potensielle grundere i fylket og har utarbeidet et tilpasset etablererprogram for innvandrere som skal gjennomføres i seks kommuner i Rogaland (Eigersund, Sandnes, Stavanger, Strand, Haugesund og Karmøy).

Mål

Flere innvandrere skal ha godt og stabilt fotfeste i arbeidslivet.

Hovedgrep

- Synliggjøre tilskuddsordninger som kan bidra til at innvandrere får «innpass» i arbeidslivet
- Etablere et nærmere samarbeid mellom næringsavdeling og opplæringsavdeling for å knytte veiledning og opplæring til behov for kompetanse i arbeidslivet

- Stimulere private og offentlige arbeidsgivere til økt bevissthet om mangfold som ressurs og til å ta inn praksiskandidater, lærlinger og arbeidstakere med innvandrerbakgrunn i arbeidslivet
- Samarbeide med aktuelle organisasjoner i næringslivet, om et felles løft for å legge til rette for praksisplasser i arbeidslivet og rekruttere til utsatte bransjer

5.4 Hverdagsintegrering

Begrepet «hverdagsintegrering» ble årets ord i 2016. «Ordet hverdagsintegrering viser at det dekker et etterlengtet behov for å beskrive innsatsen som vanlige folk gjør i hverdagen for å integrere flyktninger og innvandrere», uttalte Språkrådet den gangen.

I strategien Integrering gjennom kunnskap er hverdagsintegrering definert som et eget innsatsområde med følgende mål:

«Innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnslivet. For å oppnå disse målene viser strategien til to hovedgrep: motvirke segregering, fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet og bedre brukerroretting og samordning av tjenester.»

I juni 2021 lanserte regjeringen strategien Hverdagsintegrering- strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021- 2024. Strategien peker på sivilsamfunnet og frivillig sektor som viktige aktører for å løse samfunnsoppgaver.

Livskvalitet

Folkehelseundersøkelsen i Rogaland 2020 viser at alle både arbeidsinnvandrere,

flyktninger og norskfødte med innvanderforeldre kommer dårligere ut på livskvalitet enn de uten innvandrerbakgrunn, og at flyktninger kommer dårligere ut enn arbeidsinnvandrere og norskfødte med innvanderforeldre.

Sosial tilhørighet og økonomisk situasjon

Kunnskapsgrunnlag for integrering i Rogaland viser blant annet at innvandrere generelt deltar mindre på organiserte aktiviteter, opplever mer mobbing og mer ensomhet, er overrepresenterte i lavinntektsgruppen og opplever større grad av materielle og sosiale mangler sammenlignet med majoritetsbefolkningen.

Hva gjør vi i fylkeskommunen?

Rogaland fylkeskommune jobber for å samordne folkehelsearbeidet i fylket og å bidra til å nå hovedmålene i den regionale og nasjonale folkehelsepolitikken om å fremme god helse og utjevne sosiale helseforskjeller. Dette gjøres hovedsakelig gjennom partnerskap for folkehelse, forankret i avtaler med kommuner, organisasjoner og regionale aktører. Integrering er en viktig del av folkehelsearbeidet. I tillegg jobber Rogaland fylkeskommune med å styrke satsningen på frivillighet, for økt deltakelse og inkludering i samfunnet. Rogaland fylkeskommune har et godt samarbeid med Frivillighet Norge og har i 2020 og 2021 vært med i prosjektet «Dugnad for økt deltakelse» i regi av Frivillighet Norge.

Rogaland fylkeskommune deler ut årlige spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. Disse midlene skal bidra til infrastruktur som gir befolkningen mulighet til å drive aktivitet, både i regi av den frivillige baserte idretten, og gjennom mulighet for egenorganisert idrett. Idrett har stor verdi som arena for sosial integrering, og fylkeskommunale tilbud som Folkebibliotekene og Den kulturelle skolesekken er også med på å skape arenaer for integrering.

Mål

Innvandrere skal tidlig integreres, få kunnskap om norsk samfunnsliv og oppleve økt tilhørighet og deltakelse i hverdagen.

Hovedgrep

- Understøtte kommuner og organisasjoner i integreringsarbeidet gjennom ulike virkemidler
- Sikre et godt kunnskapsgrunnlag om innvandring og integrering i oversikt over folkehelsen, jf. Folkehelseloven
- Styrke satsningen på frivillighet og økt deltakelse for alle
- Jobbe aktivt for å inkludere innvandrere i medvirkningsprosesser
- Bidra til å forsterke dialogen/samarbeidet mellom relevante aktører med mål om mer inkluderende idrett og kulturaktiviteter.

5.5 Retten til å leve et fritt liv

Foto: Unsplash.com

Retten til å leve et fritt liv er ett av fire innsatsområder i regjeringens integreringsstrategi, [Integrering gjennom kunnskap](#). Målet er å forebygge negativ sosial kontroll og bygge ned barrierer for den enkeltes frihet.

I juni 2021 ble det vedtatt en ny handlingsplan for å sikre dette arbeidet: [Handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#). Handlingsplanen definerer negativ sosial kontroll som «press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid.»

Med overføringen av de regionale integreringsoppgavene fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) til fylkeskommunene fra og med 1.1.2020 fikk fylkeskommunene også ansvar for å forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemløstelse. Dette skal gjøres gjennom å bygge nettverk, dele kompetanse og samarbeide med relevante myndigheter og andre aktører på regionalt og kommunalt nivå.

Regionale nettverk

Det er i Rogaland to store regionale nettverk som jobber med tematikken: «Nettverket mot æresvold» i Stavanger og «Haugalandsnettverket» i Karmøy, Haugesund, Tysvær og Vindafjord. De to regionale nettverkene ivaretar veiledning og kompetanseheving for de kommunene som deltar. I andre kommuner foregår veiledning og kompetanseheving mer uformelt, etter forespørsel.

Minoritetsrådgivere

IMDi har en ordning med 49 minoritetsrådgivere som er utplassert ved utvalgte ungdoms- og videregående skoler over hele landet. De har sitt daglige arbeid på skolene, men det er IMDi som har fag- og personalansvaret. Rogaland har minoritetsrådgivere utplassert på Godalen og Karmsund videregående skoler, men disse følger også opp elever og ansatte ved andre skoler. I tillegg skal minoritetsrådgiverne styrke kompetansen til ansatte i lokale flyktningtjenester, NAV, voksenopplæringsinstitusjoner og andre hjelpetjenester om tematikken. I forbindelse med pandemien har det vært en eskalering av negativ sosial kontroll i omfang og i antall saker.

Hva gjør vi i fylkeskommunen?

I tillegg til det arbeidet som gjøres ved de videregående skolene er det etter regionreformen etablert et fast samarbeid mellom integreringsrådgivere, PPT og minoritetsrådgivere. Integreringsrådgiverne deltar på regionale og nasjonale kurs og konferanser innenfor fagområdet, er med i et regionalt nettverk og har tett dialog med IMDi's fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, RVTS (ressurssenter om vald, traumatisk stress og sjølvmoedsforebygging).

Mål

Rogaland skal ha et tverrsektorielt samarbeid for å bygge ned barrierer for den enkeltes frihet, herunder forebygge negativ sosial kontroll.

Hovedgrep

- Samordne og styrke tverrfaglig samarbeid og samhandling på regionalt nivå
- Sikre at alle kommuner i Rogaland har tilgang til nettverk og fagkompetanse
- Kartlegge negativ sosial kontroll og behov for kompetanseutvikling i samarbeid med minoritetsrådgivere, IMDi's fagteam og RVTS
- Bidra til videreutvikling av kompetanse hos tjenesteapparatet i fylket gjennom kurs, nettverksbygging og deling av god praksis

6 Organisering og samarbeid

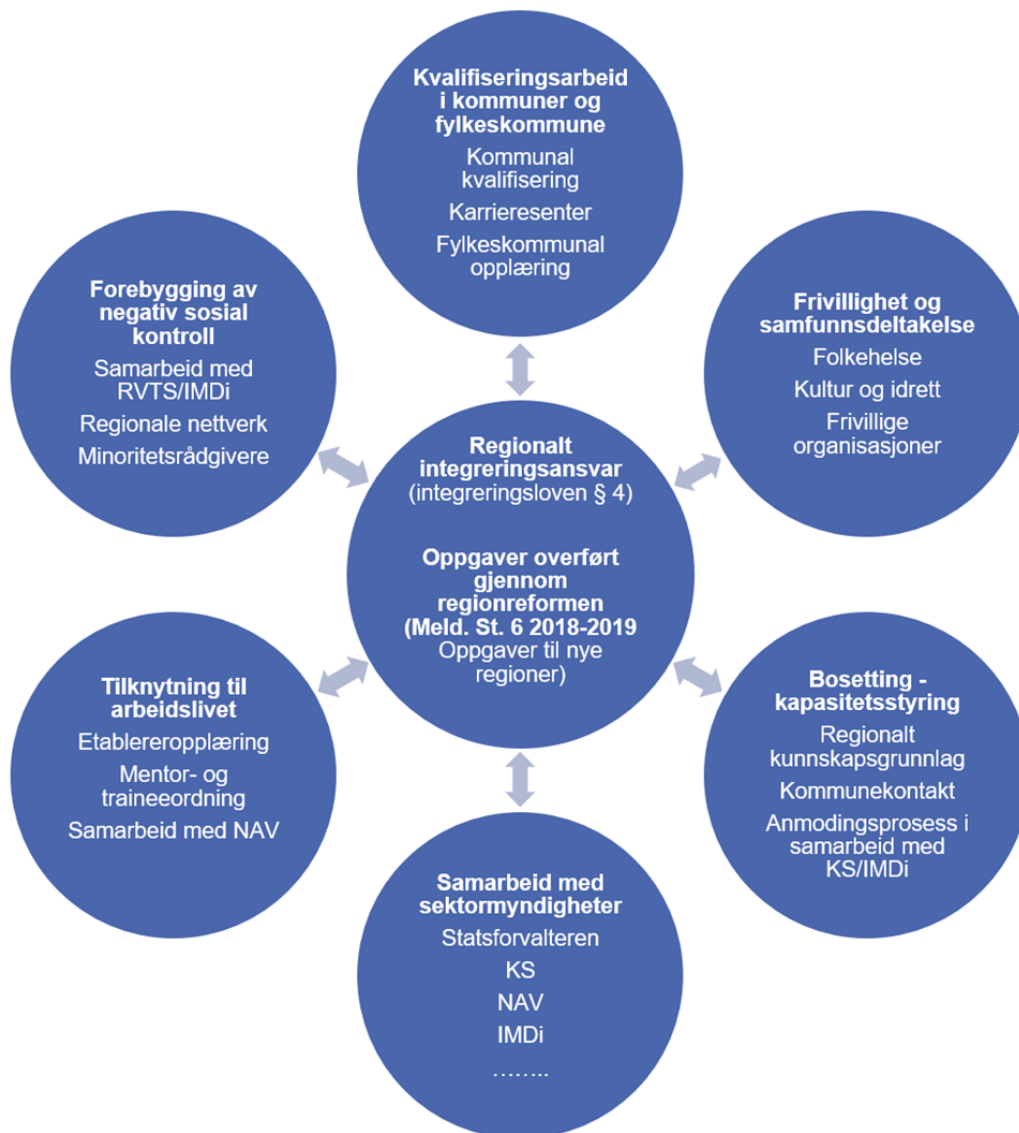
Ved overføring av regionale integreringsoppgaver til fylkene 01.01.2020 ble det etablert et integreringsteam i Rogaland fylkeskommune. Teamet bestod av tre medarbeidere i opplæringsavdelingen, hvorav to nye rekrutterte rådgivere. Organiseringen ble utførlig beskrevet i saken «Nye regionale integreringsoppgaver - status og fremdrift» (2020/66640-1).

Organiseringen av arbeidet ble evaluert høsten 2021. Vi så det som hensiktsmessig å endre eksisterende strukturer og ønsker nå å ha mer fokus på ansvar og oppgaver enn på definerte samarbeidsformer. To integreringsrådgivere vil fortsatt ivareta det generelle integreringsansvaret, men ikke i et fast integreringsteam. De er i tett dialog med samarbeidspartnere i kommunene og har etablert fast samarbeid med sektormyndigheter (Statsforvalteren, KS, NAV Rogaland, IMDi) og medarbeidere i andre fylkeskommuner.

Figuren under illustrerer fylkeskommunens ansvar på integreringsfeltet, og mange oppgaver er allerede ivaretatt i ulike seksjoner/avdelinger og i kommunene. Vi er avhengige av godt samarbeid internt og eksternt for å oppnå målet om økt livskvalitet, integrering og deltakelse i arbeids- og samfunnsliv for innvandrere i hele Rogaland.

I forbindelse med arbeidet med integreringsstrategi ble det opprettet en tverrfaglig arbeidsgruppe som bestod av representanter fra næringsavdelingen, folkehelse, plan, kultur og opplæring. Dette samarbeidet var avgjørende for å sikre en helhetlig tilnærming til integreringsstrategien.

I forlengelsen av denne strategien er det ønskelig å opprettholde arbeidsgruppen for å følge opp arbeidet. På sikt vil det bli vurdert å opprette et integreringsforum som vil erstatte arbeidsgruppen. Formålet med et slikt integreringsforum vil være å orientere om status i de ulike avdelingene og evaluere innsatsen. Forumet kan også initiere kompetanseheving innad i fylkeskommunen og påse at kunnskapsgrunnlaget for integrering holdes oppdatert slik at det viser utviklingstrekk over tid. Deltakelse fra både interne og eksterne aktører kan vurderes ved eventuell opprettelse av et integreringsforum.

Fylkeskommunens integreringsansvar